

Põrand kõverate joonlaudade maalt

MADIS RAIDARU

Puud kasvavad lainjateks, kurvjateks, mõhnjateks ja pahklikeks. Linnainimesed aga armastavad rohkem sirgeid jooni. Looduses neid paraku peale horisondi ei ole, ja seegi on Maa kumerusest tingitud.

Foto 1. Põrandalaudade sobitamine on loominguiline töö..

Umbes selliseid mõtteid mõlgutades hakkasin oma palkmajja põrandat nuputama. Mis siin mõelda, küsite: tuleb osta lauad, need maha panna ja ongi tehtud. Aga kuna ma selleks tööks korralikke ehitusmehi ei leidnud, siis võtsin põrandapaneku ise ette.

Traditsioonilist põrandat olen korduvalt ehitanud, kuid see tundus liiga igav. Pealegi ei tahtnud ma enam männi- või kuuselaudu kasutada: need on küll ilusa süümustriga, kuid kahjuks pehmed, mistõttu lasevad endasse kergelt jälgi vajutada, olgu tooliratastel või tikk-kontsadel. Õnneks kasvavad Eestis peale männi ja kuuse ka kõvemad puud, näiteks saared, kased ja tammed. Valik langetas saarele, sest see on kõvem kui kask ja odavam kui tamm.

Peale tugevuse pidid põrandalauad olema laiad. Pole ju kahtlust, kumb on esinduslikum, kas võsa või mets. Vanasti olid põrandalauad ikka 30...40 cm laiused. Selliseid tahtsin ka enda koju.

Eestis niisuguseid põrandalaudu müügil paraku ei ole. Küll aga leidsin sobiliku laiusega servamata saarelauad. Tundus olevat vale hakata neid lõikama sirgeteks, pikkadeks ja igavateks põrandaplankudeks – mulle sobivad kõverteed. Niisiis, tänu oludele või olude kiuste, otsustasingi teha põrand servamata saarelaudadest. Sõbrad, kellele oma plaanidest rääkisin, vaatasid mind kaastundliku pilguga, aga ma ei pane seda neile pahaks.

Ettevalmistus

Kõigepealt tuli valada alusplaat. Kinnitasin armatuuri külge sügavimmutatud 25 × 50 mm lipid sammuga 400 mm. Need sai armatuurist ca 3 cm kõrgemale tõstetud ja looditud. Nüüd oli väga lihtne põrandavalu tasandada. Seejuures jälgisin, et betoonipind ei tõuseks lippidest kõrgemale, pigem jääks mõni millimeeter madalamaks. Eriti oli sellega tegemist seinte ääres. Jälgida tuli sedagi, et betoon valguks korralikult lippide alla, seepärast pidin mõnes kohas betooni ka lauaga tampima.

Põhimõtteliselt saaks sellise põrand panna põrandaplaadile ka ilma lippideta, aga siis kujuneks paigaldus keeruliseks: puidu külge krüvimise asemel peaks lauad kinnitama otse betoonile.

Põrand ehitus

Kui ettevalmistused tehtud ja alusplaat valatud, ladusin õue saarelaudu täis.

Foto 2. Põrand on paigaldatud, vahed on betooni täis valatud.

Foto 3. Vuukimine oli üks aeganõudvaid ja keerulisemaid töid.

Kuidagi teisiti ega kuskil mujal lihtsalt polnud võimalik neist tihumeetrist valida välja laudu, mis sobiksid üksteise kõrvale.

Edasi rändasid laudade vahele, kus hakkasin neid põrandaks sättima. Ühte ritta valisin enam-vähem ühelaiused laudade vahele vuukideks jätsin 2...7 cm (vt foto 1).

Peab tunnistama, et selle pusle kokkupanek kujunes küllaltki töömahukaks. Samas loominguks. Töö käigus salvestus silmamällu iga laudu oma kumeruste, oksakohtade, ahenemiste ja laienemistega. Nad muutusid justkui elavateks tuttavateks, igapäev oma iseloom, oma muhud, omad kiiksudki. Laudade valimist ei lihtsustanud seegi, et jätsin ülespoole laiema otsa, nii et vuugivahed jäid seal kitsamad. Tasapisi aga tekkis õige pilk, mis suutis laudu üha täpsemalt hinnata ja neile õige koha leida. Kui mõne lauda oksakoht või kurv harmooniat siiski lõhkuma kipus, tulid appi peitel, kirves, tikksaag, kettsaag või kreissaag. Paaris kohas, kuhu loodus

polnud tervet lauda andnud, tuli see eri lauadest ise kokku sobitada.

Kui põrandajagu laudu oli paigale pandud, vedasin nad ükshaaval uuesti välja. Hõõveldasin mõlemalt poolt, servad koorisin ja freesisin poolkandiks. Nii ei jäänud lauaservad kuskilt õhemaks kui 10 mm.

Nüüd olid laudade valmis, et need lippide külge kruvida. Kruvipead peitsin süvenditesse ja katsin punnidega.

Servamata laudade paljastavad hästi puu kasvamise loogika. Oksakohas on puu jämedam ja ka laud laiem. Laudade paratamatult ühest otsast kitsamad. Puidu süü jookseb piki lauda loogeldes ühest otsast teise. Mõni laud oli saetud jäändrikkust tüvest, mõni sirgest palgist. Keegi oli ühte puusse selle kasvamise ajal naela löönud ja mahlad olid raudoksiidi pikalt mööda tüve laiuli kandnud – sellest on laudadele jäänud omapärane värvimäng (ja tekkis «ilutulestik» hõõveldamisel). Kohati oli laiade laudade keskkohas hakanud tumenema. Praakisid välja vaid keskelt pehkinud laudade ja saarele iseloomulikult lõhkised laudaotsad. Kõik looduse vingerpussid, mis põrandafunktsionaalsust ei seganud, jätsin alles (vt foto 4).

Seejärel algas faas number kaks, vuukimine. Kõigepealt valasin vuukidesse tavalist betooni, jättes selle laudade vahelise sentimeetri jagu madalamaks (vt foto 2). Kui betoon oli kuivanud, toppisin vuukidesse spetsiaalse, värvuselt saarepuidule küllaltki sarnase vuugitäite (vt foto 3).

Segasin selle vuugitäite ise. Õige konsistentsi leidmine oli päris keerukas –

Foto 4. Jämedad saared kipuvad seest tühjaks mädanema. Enne seda muutub puit kiuliseks. Õli toob sellise saare omapära ilusti esile.

katsetasin mitut segu erinevas vahekorras. Komponente tuli doseerida täpselt. Paari koha jaoks tegin vedelama segu, et see kergemini vuukidesse valguks, aga hiljem lõi seal vuugitäide lahti ning pidin need kohad uuesti täitma.

Järgnes peenviimistlus. Lihvisin kogu põranda trummellihvijaga üle. Alustasin 24sest liivapaberist ja lõpetasin 100sega. Seejärel katsin põranda professionaalse põrandaõliga. See tõi puidu süümängud veel rohkem esile ja muutis põranda väljanägemise ühtlasemaks. Järgnes hooldusvaha.

Kolm kuud hiljem

Kokkuvõttes võib töö õnnestunuks lugeda (vt foto 4 ja 5). Kuna lauad ei tulnud kuivatist, on nad nüüd mahus pisut kahanevad ja vuukide vahele on tekkinud umbes millimeetrised praod. Ent las põrand veel natuke kohaneb ruumi niiskusežüimiga ja siis täidan tekkinud praod uuesti. Õnneks ei kujuta sellise konstruktsiooni puhul pragude täitmine erilist probleemi.

Ansambli huvides lõikas põranda-liistud samuti saarelaudadest. Järele jäid servatud lauad, millele ma naljakal kombel ei oska praegu otstarvet leida, kuid kaminasse nii väärtuslik materjal loomulikult ei randa.

Esiailgu minu mõistuses kahelnud sõbrad on tulemust näinuna rahunenud ja rahul. Kogunisti sedavõrd, et mõned neist soovivad ka oma alles valmimisjärgus majja samasuguseid põrandaid. Nüüd kogemuse võrra rikkamana oskan vigu vältida ja olen lahkelt nõus neile põrandaid ehitama. Õnneks saab suure osa tööst kodus ära teha, objektile jääb vaid lauad kruvidega kinni keerata, vuugid täita ning põrand viimistleda. Loodetavasti võib selliseid põrandaid aasta pärast imetleda ka mõnes teises kodus.

Foto 5. Laiad lauad kogu oma ilus.